

Monika Peetz

Zomerzussen

Flessenpost uit het verleden

Vertaald uit het Duits
door Annemarie Vlaming

Ambo|Anthos
Amsterdam

Voor Emma en Paul

IJstijd

De winter begon vroeg. In één nacht tijd had strenge vorst een subtiel glanzend kleed van poedersuiker over Noord-Holland gelegd en de duinen omgetoverd in een sprookjeslandschap. Bomen, struiken en grassen hulden zich in een fonkelend gewaad van minuscule ijskristallen, op de grond schitterde gesuikerd herfstblad. Amelie was speciaal vroeg opgestaan om de sprookjesachtige winteridylle vast te leggen voor haar volgers. Sinds ze naar het Nederlandse Bergen aan de Noordzee was verhuisd deelde ze haar dagen niet alleen met Philomena, maar ook met een steeds groter wordende schare van volgers van haar Instagramkanaal 'Dingen zoeken met Amelie'.

De vakantieplek uit haar jeugd en de community rond het Cultuurdorp waren een nieuw thuis voor haar geworden, ook al stelde het leven in en met de natuur haar regelmatig voor uitdagingen. Nederlanders deden niets liever dan klagen over het weer: 'Te warm, te koud, te nat, te droog, te veel wind, te wisselvallig...' Maar zodra de temperatuur onder de magische nulgradengrens kwam verstomde het eeuwige gemopper prompt. Hoe lager de temperatuur, hoe beter het humeur.

'Schaatsweer!' juichte Philomena.

De aanhoudende kou zorgde voor een collectieve jubelstemming. Voor het kleine landje met al zijn sloten, kanalen, rivieren

en meren was de gestaag aangroeiende ijslaag een gebeurtenis van nationaal belang.

Hebben jullie zin om hierheen te komen? schreef Amelie aan haar drie zussen. *Heel Nederland heeft ijskoorts.*

Haar uitnodiging was aan dovemansoren gericht. Sinds de zomer lag iedereen met elkaar overhoop. De onopgehelderde vragen rond het ongeluk van hun vader, ruim twintig jaar eerder, hadden Doro, Yella en de tweeling Amelie en Helen uit elkaar gedreven. De zussen probeerden ieder op hun eigen manier om te gaan met hun excentrieke moeder. Henriette Thalberg weigerde pertinent om de volledige waarheid over de dood van hun vader prijs te geven. De familielegende wilde dat hun vader ondanks barre weersomstandigheden in een stormachtige nacht naar zee was gereden om een blik op de woeste Noordzee te werpen. Deze theorie hield niet langer stand toen ze ontdekten dat Johannes Thalberg die avond niet alleen was geweest. Het leek erop dat hij op pad was geweest met een geheime minnares. Tot op heden was het de zussen niet gelukt om de vrouw te identificeren die hun vader was komen opzoeken terwijl hun moeder niet thuis was.

De duistere geheimen uit het verleden wierpen een schaduw over de familierelaties. Yella en Doro verweten elkaar dat ze hadden gelogen over de stormnacht, terwijl Helen vooral heel erg boos was op hun moeder, die om onverklaarbare redenen weigerde haar versie van de gebeurtenissen met haar dochters te delen en hun de naam van de onbekende vrouw te geven. Doro bleef zoals altijd onvoorwaardelijk achter haar moeder staan en eiste tussen neus en lippen alvast de erfenis voor zichzelf op. Haar zussen hadden het nakijken. Geen wonder dat haar antwoord op Amelies uitnodiging zo bot uitviel: *Geen tijd.*

Helen was tenminste eerlijker. *Mijn hoofd staat niet naar een familiereünie,* schreef ze. En van Yella kreeg Amelie in plaats van een toezegging een brief waarin ze alles had samengevat wat ze samen met Helen had ontdekt over hun vader en de nacht van het ongeluk.

Er mogen geen geheimen meer tussen ons in staan, schreef ze.

Yella had haar vader destijds in een innige omhelzing met die vreemde vrouw betrappt, en nu had ze een eerste poging gedaan om het portret van de onbekende op papier te krijgen. Ze had de tekening naar alle zussen en hun moeder gestuurd.

Kunnen jullie niet eens rondvragen in het dorp? vroeg Yella aan Amelie en Philomena. Iemand moet die vrouw toch kennen?

De onbekende vrouw met de opvallende rode haardos achtervolgde haar in haar dromen. Na een onrustige nacht had Amelie haar vertrouwde gelatenheid teruggevonden.

‘Voor mij doet het er niet toe wat voor relatie deze vrouw met papa had,’ zei ze bij het ontbijt tegen Philomena. ‘Voor mij gaat het er alleen om wat mijn relatie met papa is.’

Wat hadden ze eraan om die vrouw te vinden? Amelie snapte maar al te goed dat haar moeder dit pijnlijke verhaal liever wilde vergeten. Zelfs het feit dat de gezinsvilla nu op Doro’s naam stond vond ze niet verontrustend.

‘Ik weet zeker dat Doro ons deel betaalt zodra het financieel beter met haar gaat,’ zei ze.

Philomena verslikte zich bijna in haar muesli. ‘Je bent echt veel te lief,’ proestte ze.

‘Familie is belangrijker dan al het geld op de wereld,’ zei Amelie. ‘Sinds wanneer meten we liefde in euro’s?’

Met een klap zette ze haar koffiemok op tafel en ze ging aan het werk. Leven met weinig bezittingen was voor Amelie de grootste vrijheid. In de wintermaanden verkocht ze via Instagram cosmetica, thee en zelfgemaakte kruidenmixen. Verder leefden ze van het geld dat Philomena verdiende als taxichauffeur en wat ze als stand-upcomedian in verschillende clubs bij elkaar schnabbelde. Ze hadden zo weinig nodig dat ze het zelfs voor elkaar kregen om geld opzij te leggen voor hun grote droom: het jaar daarop wilden ze de aftandse joert vervangen door een tiny house.

‘Interesseert het je niet wat je moeder uitspookt?’ vroeg Philo-

mena, die haar hielp met bestellingen inpakken.

‘Ieder mens heeft het recht om geheimen te hebben,’ zei Amelie zachtjes. ‘Zelfs moeders.’

De vorst kwam als geroepen. De ijzige kou buiten vormde een uitstekende afleiding van de ijzige kou binnen de familie. Amelie liet zich aansteken door de opwindende die het hele land in haar greep had. Zoals elk jaar bonden tal van verenigingen de strijd met elkaar aan om wie de allereerste marathon op natuurijs mocht organiseren. In Amsterdam en andere grachtensteden werd per direct een officieel vaarverbod uitgevaardigd. Geen scheepsboeg mocht de langverwachte ijsvorming in de weg staan. Op het nieuws en in talkshows wisselden speciale ijsmeesters en professionele schaatsers en hobbysporters van gedachten over de vraag of er na vijftwintig jaar eindelijk weer eens een Elfstedentocht zou komen: de legendarische, tweehonderd kilometer lange schaatstocht langs elf Friese steden.

‘Sinds 1909 heeft de Elfstedentocht nog maar vijftien keer plaatsgevonden,’ vertelde Philomena. ‘Maar dat weerhoudt geen Hollander ervan om er jaar na jaar eindeloos over te speculeren.’

In de hoedanigheid van Amelies persoonlijke weergodin begroette Philomena de vorst als een langverwachte vriend. In tegenstelling tot de officials in het land, die vakkundig een gat in het ijs boorden en uit de toestand van de ijslaag aflazen hoe groot de kans was dat er geschaatst kon worden, zette Philomena, klein van stuk en één brok energie, haar lijf in om al na vier dagen met gevaar voor eigen leven de draagkracht van het ijs te testen.

‘Het houdt!’ riep ze enthousiast in de camera, stuiterend over de sloot achter het Cultuurdorp. Bij de vierde sprong zakte ze parades door het ijs.

‘Ook een manier om het ijs te breken,’ zei Amelie droog.

Philomena moest er zelf het hardst om lachen. ‘Wél leuk voor Instagram.’

Een paar vriesnachten later was het dan echt zover. Amelie zette de Unox-muts op die ze had gekregen bij de traditionele nieuwjaarsduik voordat ze zich samen met duizenden anderen onverschrokken in het ijskoude Noordzeewater stortte. De knaloranje ijsmuts met koordjes in de kleuren rood, wit en blauw was een felle dot in de zee van grijstinten. Voorzichtig zette ze een eerste stap op het ijs, om te constateren dat je sommige dingen nooit verleert: fietsen, zwemmen en kennelijk ook schaatsen.

Half Nederland had vrij genomen om te gaan schaatsen. Amelie had het gevoel dat ze in een van die beroemde zeventiende-eeuwse wintertaferelen was beland.

Toch lukte het haar niet om echt van de winterpret te genieten. Yella's brief bleef maar door haar hoofd spoken. Onwillekeurig vergeleek ze alle andere schaatsers met het getekende portret van de vrouw met het rode haar. Kritisch nam ze iedereen op die haar op het ijs tegemoetkwam: de langeafstandsschaatsers die in hoog tempo langssjeesden, fanatieke ijshockeysers die de puck in geïmproviseerde doelen schoten, kinderen die met behulp van een stoel over het ijs glibberden, een ouder echtpaar dat samen pirouettes draaide. Ze keek zelfs in de koek-en-zopies naast de sloten en kanalen, benieuwd naar wie daar warme snert, chocomel of glühwein stond te verkopen aan onderkoelde schaatsers. Het lukte maar niet om Yella's verzoek van zich af te schudden. En dat terwijl ze toch allang had besloten om niet actief mee te doen aan de zoektocht naar de geheimzinnige minnares van haar vader. Amelie had helemaal geen zin om die oude wonden mee te nemen naar haar nieuwe leven. Ze was zoveel meer dan dat verdrietige verleden. Tot dan toe hadden alle vragen en onthullingen niets dan ellende over de familie gebracht.

Onrustig keek ze om zich heen. De drukte werd haar te veel. Philomena had door wat er aan de hand was en remde abrupt. De ijzers van haar schaatsen boorden zich diep in het gladde ijsop-

pervlak, waardoor de ijssplinters in het rond stoven. Ze trok Amelie mee naar een met bomen omzoomde sloot verderop, die hen rechtstreeks het uitgestrekte polderlandschap in voerde. Hoe verder ze het dorp met alle drukte achter zich lieten, hoe eenzamer en stiller het werd op het ijs. In deze vredige omgeving snapte Amelie pas echt goed waarom Nederlanders van die schaatsgeken waren. Het was een ronduit magische ervaring om door het verlaten winterlandschap te dwalen. Haar ijzers knarsten zacht en ritmisch over het ijs, naast zich hoorde ze Philomena's ademhaling. Een gans vloog geschrokken op, een paar kraaien krasten. Ze werd gegrepen door een gevoel van vrijheid en lichtheid. Hand in hand gleden ze naar de windmolen in de verte, die niet meer was dan een silhouet in een zee van grijsinten. De koude adem die over hun lippen kwam bleef even hangen in de lucht voor hen en loste dan op. Kilometerslang flitsten ze zwijgend over de bevroren waternvlaktes. De kleine omweggetjes maakten de ervaring compleet. Heel terloops leerde Amelie een nieuw woord: klunen. Weer zo'n typisch Nederlandse uitdrukking waar geen goede Duitse vertaling voor bestond. Klunen betekende niets meer dan dat je op je schaatsen een stukje over het land liep om van het ene stuk bevroren water naar het andere te komen.

‘Kom, we maken een filmpje voor Insta,’ stelde Amelie voor.

Philomena vereeuwigde Amelies voorzichtige pirouettes met de camera van haar mobiele telefoon. Amelie genoot van elke seconde. De winterzon piepte af en toe bleekjes door het gordijn van nevelige wolken. Buiten het dorp had de westenwind vrij spel en stuwde flarden mist voort over het ijs. Amelie merkte niets van de kou die door haar kleren drong, zelfs haar zere tenen konden haar niet deren. Haar wangen waren rood, de ijzige wind smaakte naar het zout van de Noordzee.

Die avond kroop Amelie gelukzalig onder de dekens. Even vergat ze alles wat haar overdag had dwarsgezet. Zelfs Yella's brief, die

stof lag te vangen onder haar bed.

Toen ze de volgende ochtend opstond was haar Instagrampost al duizend keer gedeeld. Amelie wist niet wat ze las toen ze door de comments ging. *Wat eng*, stond daar. *Zo creepy*, zei iemand anders. Veel van de reacties hadden dezelfde strekking. *Als ik jou was zou ik niet nog een keer gaan*, las ze, of: *En bedankt, Amelie, ik wilde net gaan slapen*. Een van de volgers maakte zich grote zorgen. *Ik hoop dat het goed met je gaat*, schreef hij.

Enigszins verward bekeek Amelie wat ze gisteren had gedeeld – haar reel was toch hartstikke onschuldig geweest? De idyllische winterkiekjes flikkerden voor haar ogen. Ze zag zichzelf door het magische ijslandschap schaatsen. Maar na een paar seconden gebeurde er iets wonderlijks: er zweefde een vage figuur in de mist. De wind liet het spookachtige wezen om haar heen dansen. De contouren van de schim vervaagden en vloeiden weer in elkaar over, alsof hij tussen twee werelden dwaalde. De verschijning zag er angstaanjagend en fascinerend tegelijk uit.

‘Een optische illusie,’ zei Philomena nuchter.

Amelie schudde haar hoofd. Ze wist wel beter. Dat ze zich in Bergen meer thuis voelde dan op alle andere plekken had diepere redenen. Hier in de duinen voelde ze overal de aanwezigheid van haar vader, die erg van dit landschap had gehouden. Op goede dagen ervoer ze zijn aanwezigheid als een onzichtbare omhelzing. Maar vanaf het moment dat haar zussen in het verleden waren gaan wroeten, straalde het mystieke krachtveld steeds meer negatieve energie uit.

‘Dat is papa,’ herhaalde Amelie. ‘Zijn ziel kan geen rust vinden.’

‘Volgens mij verveelt hij zich gewoon,’ grapte Philomena. ‘Dat is het ergste aan dood zijn: er gebeurt helemaal niets meer. We zeggen niet voor niets dat we ons dood vervelen.’

‘Er gebeurt juist te veel,’ sprak Amelie haar tegen. ‘Zolang wij als zussen ruziemaken kan zijn ziel geen rust vinden.’

Philomena schudde haar hoofd. ‘Rust wordt enorm overschat.’

Normaliter hielp Philomena's nuchtere relativiseringsvermogen haar om haar somberheid binnen de perken te houden. Maar Amelie meende het.

'Hij vindt het verschrikkelijk wat er met ons gezin is gebeurd,' hield ze vol.

Haar vader had er altijd op gestaan dat de vier meisjes het na een ruzie weer bijlegden.

'Nooit met ruzie uit elkaar gaan,' zei hij dan. 'En 's avonds altijd opruimen.'

Rest in peace? Hoe dan? Ze had het gevoel dat haar vader als een ondode door hun levens dwaalde. De zoektocht van haar zussen had zijn grafrust verstoord. De pijn van het verlies voelde weer vers en rauw. Opnieuw had het verdriet zich als een donkere sluier over de hele familie gelegd. Geen wonder dat het hun niet lukte om nader tot elkaar te komen. Rouw maakte dat iedereen alleen maar met zichzelf bezig was. Amelie snapte niet waarom haar zussen het heden door het verleden lieten overschaduwen.

Hoe zei Philomena het altijd? 'Iedereen heeft een taak in deze wereld. Voor mij is dat grappen maken en veel te hard en op de verkeerde momenten lachen.'

Wat was haar rol? Peinzend keek Amelie naar het griezelige filmpje. Ze meende te weten wat haar vader van haar verwachtte. Johannes Thalberg was niet meer in staat om puin te ruimen en voor vrede binnen de familie te zorgen. Hij gaf een onzichtbaar stokje aan haar door. Het was haar taak om in zijn voetstappen te treden. Ze zou alles op alles zetten om de strijdende partijen met elkaar te verzoenen.

Blauwe maandag

‘Waar wil je beginnen?’ vroeg Philomena. ‘Iedereen is boos op iedereen.’

Doro en Yella wisselden geen woord meer met elkaar, Helen had definitief met hun moeder gebroken. Amelie zelf speelde de rol van tolk, die probeerde te bemiddelen tussen mensen die verschillende talen spraken.

Haar voorstel om de kerstdagen met z’n allen in Nederland door te brengen kon op weinig enthousiasme rekenen.

‘Te duur,’ zei Yella.

‘Te veel familie,’ antwoordde Helen.

‘Te veel bezinning,’ zei Doro. ‘Ik krijg de kriebels van “Stille nacht” en glühwein.’

‘Doe vooral geen moeite,’ zei hun moeder.

Terwijl Amelie alle mogelijke moeite wilde doen als het hielp om haar familie te verenigen.

‘Op mijn leeftijd moet je prioriteiten stellen,’ zei Henriette. ‘Ik wil nog zoveel doen.’

Kerst vieren met de familie stond kennelijk niet meer op haar bucketlist. Ze was met haar Nederlandse echtgenoot Thijs in een camper onderweg naar de Lofoten.

‘Ik heb altijd al het noorderlicht willen zien,’ zei ze. In plaats van op Amelies wens in te gaan stuurde ze foto’s van hun reis door